dr hab. Agnieszka Półrola
Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

Częstochowa, dn. 6 listopada 2023 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej Pana mgr Mateusza Kokota zrealizowanej pod opieką Pana prof. dr hab. Adama Romaniuka pt. *Remembering places: Wirtualne przestrzenie przedłużeń śmierci jako manifestacja prawdy ekstatycznej* w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora sztuki w dyscyplinie artystycznej: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki

Pan Przewodniczący Rady Dyscypliny Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach prof. dr hab. Antoni Cygan zwrócił się do mnie w dniu 24 października 2023 r. z wnioskiem (ASP-DKS/śsd-0605-31/2023) o sporządzenie recenzji pracy doktorskiej Pana mgr Mateusza Kokota, uczestnika stacjonarnych środowiskowych studiów doktoranckich w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach pt. *Remembering places: Wirtualne przestrzenie przedłużeń śmierci jako manifestacja prawdy ekstatycznej* zrealizowanej pod opieką Pana prof. dr hab. Adama Romaniuka w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora sztuki w dyscyplinie artystycznej: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Wszczęcie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora nastąpiło w dniu 9 grudnia 2020 r., a w dniu 12 marca 2021 r. Rada Dyscypliny Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach wyznaczyła na Promotora Pana prof. dr hab. Adama Romaniuka.

Do oceny zostało przedłożona praca w formie papierowej i elektronicznej. W białym, tekturowym pudełku (o wymiarach sz. 345, dł. 245, wys. 95 mm) zostały umieszczone: książka zawierająca rozprawę doktorską pt. *Remembering places: Wirtualne przestrzenie przedłużeń śmierci jako manifestacja prawdy ekstatycznej,* o formacie 227 × 150 mm, o objętości 304 strony, oprawiona w białą, twardą, tłoczoną okładkę, wyklejkami przedstawiającymi nokturny i powtarzającymi formę tłoczenia na okładce; portfolio z lat 2015-2023 o formacie 210 × 297 mm, streszczenia założeń rozprawy w języku polskim i angielskim, każde po 8 stron oraz uzupełnienie zawierające informacje dodatkowe. Kopia tych materiałów została dołączona w wersji elektronicznej i zachowana na informatycznym nośniku danych – pendrive USB w kolorze białym. Tu, w folderze pt. dokumentacja fotograficzna znajdują się trzy podfoldery pt.: *Grób Lucjana, Wyspa Diany i Zatoka anonimowej głowy* zawierające pliki jpg oraz dwa pliki mp4 prezentujące gameplay *Remembering places.*

Nota biograficzna

Pan mgr Mateusz Kokot urodził się 27 stycznia 1992 roku w Tarnowskich Górach. W 2018 roku ukończył z wyróżnieniem Akademię Sztuk Pięknych w Katowicach w Pracownia Malarstwa Pana prof. dr. hab. Andrzeja Tobisa. Uczestnik stacjonarnych środowiskowych studiów doktoranckich w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach.

Od 2022 roku Pan mgr Mateusz Kokot pracuje jako wykładowca w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach na Wydziale Sztuki i Nauk o Edukacji w Cieszynie. Swój krąg zainteresowań zakreśla wokół wirtualności i fikcji, które stają się obszarem dla transcendencji, popkultury, śmierci i konfabulacji. Pana mgr Mateusza Kokota fascynuje przestrzeń i pejzaż, będące płaszczyzną dla: mięsa, traumy, zwierzęcia i spisku. W swoich pracach krytykuje skrajny humanizm i antropocentryzm.

Dorobek

Nagrody i osiągnięcia

2015

• Grand Prix Młodej Grafiki Polskiej 2015, nagroda Rektora Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie

2016

• drugie miejsce na Digital Art Attack Festival 2016

2017

• finalista 16. edycji konkursu Artystyczna Podróż Hestii

• przyznanie stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

2018

• nagroda BPSC (Biuro Projektowania Systemów Cyfrowych), sponsora młodej sztuki za najlepszy dyplom na kierunku malarstwo

• finalista konkursu Transgrafia

• laureat interdyscyplinarnego konkursu na najlepszy dyplom na kierunkach artystycznych artNoble 2018

• nominacja do konkursu Talenty Trójki

2022

• nominacja do rezydencji artystycznej w Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku

Najważniejsze wystawy

2015

• wystawa finalistów Grand Prix Młodej Grafiki Polskiej w ramach Międzynarodowego Triennale Grafiki Polskiej 2015, Galeria Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie

2016

• wystawa finalistów Digital Art Attack Festival, Telpod Kraków

2017

• wystawa finalistów 10. edycji Biennale Grafiki Studenckiej; Galeria Miejska Arsenał w Poznaniu

• wystawa finalistów konkursu Grand Prix Grafika Roku, Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie

• wystawa 16. edycji konkursu Artystyczna Podróż Hestii, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie

• *Sztuka teraz* wystawa charytatywna organizowana przez Szlachetną paczkę wraz z Muzeum Narodowym w Krakowie

2018

• wystawa zbiorowa *À la Flamande 3 – Pejzaż*, Galeria Propaganda, Warszawa

• wystawa zbiorowa studentów pracowni działań interdyscyplinarnych ASP w Katowicach

• *Przejrzystość rzeczy*, Galeria Działań, Warszawa

• *Projekt Powiększenie: Prawo serii oraz Kalendarz niepokoju*, StrefArt, Tychy

• *Podziemny strumień. O emocjach w muzyce*, Rondo Sztuki, Katowice

• wystawa finalistów Transgrafii w ramach Międzynarodowego Triennale Grafiki Polskiej 2018, Teren Fundacji Tytano, ul. Dolnych Młynów 10, Kraków

2019

• wystawa artystów związanych z OpenCall Magazine, W-arte, Warszawa

• wystawa konkursowa *Weltschmerz* w ramach Triennale Rysunku Wrocław 2019, Biuro Wystaw Artystycznych we Wrocławiu

• wystawa finalistów II edycji konkursu *Zakłócenia /Apoptoza*, Centrum Kultury Podgórza - Centrum Sztuki Współczesnej Solvay

2020

• 29. Ogólnopolski Przegląd Malarstwa Młodych *Promocje 2019*, wystawa zbiorowa, wystawa pokonkursowa, Galeria Sztuki w Legnicy

• artNoble 2018, wystawa zbiorowa, wystawa pokonkursowa, Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej Elektrownia w Radomiu

• *Gdzie są konfitury?* wystawa zbiorowa, Biuro Wystaw Artystycznych w Zielonej Górze

• *Djur*, wystawa indywidualna, Rondo Sztuki, Katowice

2021

• *Tam*, wystawa indywidualna, Tarnogórskie Centrum Kultury, Tarnowskie Góry

• *Hidden in plain sight,* wystawa indywidualna, Centrum Sztuki Współczesnej Kronika, Bytom

2022

• *To był dobry rok żeby powiesić słonia*, wystawa indywidualna, Galeria Wirtualna 01 Gallery

• wystawa konkursowa Triennale Rysunku Wrocław 2022, Muzeum Współczesne we Wrocławiu

• *Utopie/Dystopie*, wystawa zbiorowa, Rondo Sztuki, Katowice

• Interdyscyplinarny Festiwal Artystyczny *Spalnia*, projekcja filmu w sali kinowej, Tarnogórskie Centrum Kultury, Tarnowskie Góry

2023

• *Wspólne / Osobiste. 50 lat Instytutu Sztuk Plastycznych w Cieszynie*, wystawa zbiorowa, Galeria Bielska Biuro Wystaw Artystycznych, Bielsko Biała

• II Interdyscyplinarny Festiwal Artystyczny *Spalnia*, Tarnogórskie Centrum Kultury, Tarnowskie Góry

• 2022 r. – udział w sympozjum: *Czym są intermedia?* Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie

Opis formalny części praktycznej

Praktyczna część pracy doktorskiej to gra symulacyjna pt. *Remembering Places,* która powstała przy użyciu silnika Unity – silnika gry służącego do tworzenia trójwymiarowych oraz dwuwymiarowych gier komputerowych lub innych materiałów interaktywnych, takich jak wizualizacje czy animacje. Autorska gra *Remembering Places* składa się z trzech poziomów: *Grób Lucjana, Wyspa Diany i Zatoka anonimowej głowy.* Każdy z poziomów jest reprezentacją pejzażu. Trójwymiarowe modele tworzące świat gry są autorskimi kreacjami lub należą do zakupionych i posiadanych przez Doktoranta assetów czyli elementów graficznych. Każdy z trzech modeli zwierząt umieszczonych w grze to trójwymiarowy skan prawdziwego, martwego zwierzęcia, wykonany przy użyciu technologii fotogrametrii. Trzy modele, które można znaleźć w wirtualnej rzeczywistości są skanami

prawdziwych ciał martwych zwierząt. (Fotogrametria 3D to proces dokonywania pomiarów na podstawie zdjęć. Umożliwia to skanowanie, edytowanie oraz odtwarzanie obiektów. Jest to szczególnie przydatne przy ustalaniu dokładnych pozycji punktów na powierzchni. Pozwala to na przekształcanie produktów, obiektów i osób na dwu- lub trójwymiarową postać cyfrową.) Doktorant zakłada, że gra symulacyjna *Remembering Places* może być doświadczana przy użyciu nagłownego systemu Head-Mounted Display pozwalającego na doświadczanie wirtualnej rzeczywistości za pomocą gogli VR.

Część teoretyczna

Praca doktorska teoretyczna – książka, składa się z dziewięciu rozdziałów, które analizują różne aspekty przedłużania życia i śmierci w kontekście technologii i kultury.

Rozdział I. *Przedłużenia życia* – pierwszy rozdział rozprawy doktorskiej składa się z sześciu podrozdziałów. *Żywy na nowo* skupia się na mitach i historiach związanych z przedłużeniem życia, wykorzystując grecko-rzymski mit o Hipolicie, który został przywrócony do życia jako Virbius. Doktorant używa tego mitu jako metafory dla technologicznych przedłużeń życia. Następnie omawia koreański, dokumentalny film *Meeting You*, opowiadający historię Na-yeon, dziewczynki przywróconej do życia dzięki technologii wirtualnej rzeczywistości. Dalej Doktorant odnosi się również do roli cyberprzestrzeni w ponownym wprowadzaniu śmierci do sfery publicznej, badając takie przypadki jak wirtualne pamiętniki na Facebooku i wirtualne cmentarze.

Rozdział II. *Przedłużenia śmierci* składa się z trzech podrozdziałów. W pierwszym Doktorant prezentuje koncepcje oczekiwania i odnosi się do filozofii Edmunda Husserla, analizując struktury habitualne Husserla i ich związek z oczekiwaniami związanymi z martwym ciałem. Następnie Doktorant bada przeciwstawność skojarzeń tworzonych przez przedłużenia życia, takie jak chatboty. W podrozdziale *l'Escargot*, omawia proces tworzenia nowego życia poprzez redukcję i odejmowanie na przykładzie filmu *Zet i dwa zera* Petera Greenawaya oraz twórczości Joela-Petera Witkina. W ostatnim podrozdziale *Czciciel obrazu*, Doktorant prezentuje fenomen masek śmierci i przypadki narodzenia się nowego życia w kulturze.

Rozdział III. *Wirtualność i nowi romantycy* ma dwa podrozdziały. Pierwszy podrozdział *Super Ja* definiuje pojęcia takie jak wirtualność, immersyjność, cyberprzestrzeń i przedwirtualność, rozbijając binarny podział między oryginałem a kopią w kontekście postępującej konwergencji technologii informatycznych.

Doktorant analizuje kopie w kontekście symulacji Jeana Baudrillarda. W drugim podrozdziale *Nowi romantycy* badana jest kulturowa figura *flanera* i jej podobieństwo do współczesnych graczy, a także idea *nowego romantyka*. Autor poszukuje związków między nowymi romantykami a tanatoturystami, odnosząc się do teorii tanatopsji.

Rozdział IV. *Fikcja we wspaniałym blasku* koncentruje się na manifeście Wernera Herzoga i koncepcji *prawdy ekstatycznej*. Doktorant przedstawia potrzebę stosowania fikcji i stylizacji martwego ciała zwierząt w wirtualnych *Remembering Places*.

Rozdział V. *Pejzaż i czas* składa się z dwóch podrozdziałów. Autor skupia się na analizie filmu *Landscape Suicide* Jamesa Benninga, który bazuje na obserwacji czasu i pejzażu. Omawiana jest także strategia twórcza Jamesa Benninga i jej znaczenie w kontekście wirtualnej rzeczywistości.

Rozdział VI. *Tam* odpowiada na tekst Izoldy Topp, starając się zdefiniować nowoczesne odpowiedniki zaświatów i kontynuując rozważania nad kulturowym podejściem do śmierci.

Rozdział VII. *Ciało bez głowy* podzielony został na cztery podrozdziały. Doktorant analizuje fenomen cmentarzy dla zwierząt w filmie *Gates of Heaven*, wprowadza koncepcję heterotopii Paula Michela Foucaulta oraz zajmuje się problemem kapitalistycznego wykorzystania ciał, odwołując się do myśli autorów takich jak Mark Fisher, Rem Koolhaas i Pier Paolo Pasolini. Ostatecznie Doktorant wprowadza pojęcie *l'animot* Jacques'a Derridy i opisuje *Remembering Places* jako hipotetyczną, niechcianą utopię.

Rozdział VIII. *Za tęczowym mostem* składa się z czterech podrozdziałów i skupia się na grupach wsparcia na Facebooku dla osób doświadczających straty po śmierci zwierząt, bada płynną podmiotowość zwierząt i krytykuje perspektywę antropocentryczną w sztuce współczesnej. Autor odnosi się również do terminu *companion species* Donny J. Haraway i koncepcji rekonceptualizacji śmierci jako wyzwolenia się od antropocentrycznych mitów.

Rozdział IX. *Wyspy* składa się z trzech podrozdziałów: *Zatoka anonimowej głowy, Grób Lucjana i Wyspa Diany. Wyspy* to zakończenie pracy, zawierające dokumentację praktycznej części doktoratu i krótkie teksty autorstwa samego badacza. Ostateczna analiza każdego rozdziału została zawarta w skróconym tekście, który przedstawia główne punkty każdej części pracy doktorskiej.

Refleksja

W pracy doktorskiej Pana mgr Mateusza Kokota czytelna jest reminiscencja – zaczerpnięcie z historycznego źródła kulturowego. Chodzi o *Wyspę umarłych* (niem. *Die Toteninsel)* – najbardziej znanego obrazu szwajcarskiego malarza Arnolda Böcklina (1827–1901), namalowanego w latach 1880–1886 w pięciu różnych wersjach. Wszystkie pięć wersji obrazu są do siebie bardzo podobne. Każda z wersji to poziomy obraz przedstawiający położoną na morzu, porośniętą wysmukłymi cyprysami, skalistą wyspę-cmentarz o symetrycznym kształcie, do której podpływa łódź Charona.

Celem Arnolda Böcklina było stworzenie obrazu do śnienia / rozmarzenia się (niem. *ein Bild zu Träumen*). Osiągnięty efekt jest tak silny, że zainspirował wielu autorów do stworzenia kolejnych dzieł. Przykładami mogą być: poemat symfoniczny Siergieja Rachmaninowa *Wyspa umarłych*, książka Rogera Zelaznego pt. *Wyspa Umarłych. Ja, nieśmiertelny. Stwory Światła i Ciemności. Oko kota*, wiersz Kazimierza Przerwy-Tetmajera *Wyspa umarłych... Nagie, strome skały, wkoło dalekie, nieskończone morze, gaj cyprysowy, ciszą skamieniały, spokój wód wieczny (...)*, czy obraz *Odjazd z wyspy nocą*, Henryka Siemiradzkiego.

Problematyka pracy doktorskiej Pana mgr Mateusza Kokota pt. *Remembering places: Wirtualne przestrzenie przedłużeń śmierci jako manifestacja prawdy ekstatycznej* dotyczy współczesnych technologicznych form przedłużania życia i kreacji zdigitalizowanych form pamięci po zmarłych zwierzętach. Mają one odrodzić się w postaciach avatarów. Forma ta ma służyć powolnemu uświadamianiu sobie straty zwierzęcia i umożliwić metafizyczny kontakt z nim za pomocą swego rodzaju wirtualnego cmentarza – sztucznie stworzonego miejsca odwiedzin martwego zwierzęcia oddanego pejzażowi. Pan mgr Mateusz Kokot wskazuje jako drogę dla umagicznienia koncepcji prawdy ekstatycznej metodę zdefiniowaną przez Wernera Herzoga, według którego jest ona prawdę kina pozwalającą widzowi poczuć *erhaben* – wzniosłość, której doświadczyć można jedynie poprzez stylizację faktów.

Pan mgr Mateusz Kokot podejmuje wyzwanie zrozumienia, jak nowoczesne technologie wpływają na nasze sposoby przetwarzania pamięci i rozważa w jaki sposób cyfrowe przedłużenia życia i pamięci oddziałują na postrzeganie śmierci zwierząt. Zafascynowany jest możliwościami, jakie oferuje wirtualna rzeczywistość w kontekście zachowywania pamięci o zmarłych zwierzętach. Argumentuje, że cyfrowe przedłużenia życia zwierząt mogą prowadzić do paradoksalnego rozważania o życiu i śmierci. Koncepcja *Remembering Places* jako wirtualnych miejsc pamięci dla zwierząt jest fascynująca i oryginalna. Pan mgr Mateusz

Kokot wydaje się dążyć do stworzenia przestrzeni, w której śmierć zwierząt jest wywyższana i przybliżana dzięki technologii. Jednym z kluczowych elementów podjętego w doktoracie zagadnienia jest odniesienie do tanatopsji, czyli kontemplacji śmierci i pomysłu na podróże do miejsc związanych ze śmiercią. To interesujący punkt wyjścia do zrozumienia, jak wirtualna rzeczywistość może wpłynąć na nasze postrzeganie życia i śmierci.

Konkluzja

Pan mgr Mateusz Kokot stworzył oryginalne dokonanie artystyczne oraz posiada zdolność do samodzielnego i twórczego prowadzenia pracy artystycznej, co udowadnia realizacją pracy doktorskiej pt. *Remembering places: Wirtualne przestrzenie przedłużeń śmierci jako manifestacja prawdy ekstatycznej,* zarówno w części praktycznej i teoretycznej oraz swoim bogatym dorobkiem z lat 2015-2023, złożonym z niezwykle oryginalnych, autorskich, nowatorskich projektów oraz otrzymanymi nagrodami.

Działalność Pana mgr Mateusza Kokota wnosi istotny wkład w rozwój dyscyplinie artystycznej: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska Pana mgr Mateusza Kokota pt. *Remembering places: Wirtualne przestrzenie przedłużeń śmierci jako manifestacja prawdy ekstatycznej* w pełni spełnia wymogi określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 742) rekomenduję i popieram wniosek o nadanie Panu mgr Mateuszowi Kokotowi stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.